

КАФЕДРА КАМЕРНОГО СПІВУ

Педагогічна практика

Освітній ступінь	бакалавр
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма	Камерний спів

Курс	4
Семестр	8

Статус обов'язкова

ECTS	1,5		
Годин	45	9	2
Індивідуальні години	18	5	5
Самостійна робота	27		

Семестровий контроль залік

Інформація про викладача

ПІБ	Антонюк Валентина Геніївна, доктор культурології, професор, заслужена артистка України, завідувач кафедри камерного співу Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.
Профіль викладача	
e-mail	

Анотація навчальної дисципліни

Педагогічна практика вокалістів-бакалаврів є важливою частиною підготовки до одного з основних напрямів їхньої діяльності після закінчення навчання, – творчо-педагогічного. Предмет «Педагогічна практика» є важливою складовою частиною загального курсу «Основи вокальної методики» і поряд з іншими музично-теоретичними дисциплінами необхідний для професійної та практичної підготовки студентів вокального факультету. Навчальним планом передбачені практичні заняття студента з учнем у присутності педагога з фаху впродовж VIII-го семестру, по 1 годині на тиждень.

Процес викладання курсу «Педагогічна практика» зорієнтовано на індивідуальні заняття зі студентами. На цих заняттях необхідно навчити студентів застосовувати на практиці ті теоретичні знання, які були отримані у рамках курсу «Основи вокальної методики». Для повного засвоєння предмету, співакам, крім власне фахових дисциплін, необхідно ще й залучення знань із філософії, естетики, історії, психології, педагогіки тощо.

Курс розрахований на студентів вокальних факультетів вищих музичних навчальних закладів.

Програму побудовано відповідно до завдань, які висуваються сучасним етапом розвитку вищої мистецької освіти в Україні. Тут зосереджено авторську концепцію тьюторського навчання, заснованого на співтворчості й педагогічному супроводженні¹.

Мета курсу – прищеплення студентам-вокалістам необхідних навичок і практичних умінь індивідуальної педагогічної й дослідницької роботи в галузі сольного співу; сприяння в засвоєнні студентами практичних навичок в обов'язі, необхідному для успішної професійної діяльності вокального педагога на основі застосування знань, набутих емпіричним шляхом у свого викладача з фаху та підкріплених теоретико-методичною базою суміжних дисциплін.

Основні завдання курсу «Педагогічна практика»:

- навчити диференційованому підходу до індивідуальної діяльності педагога-вокаліста;
- сформувати у студентів різноманітні вокально-педагогічні навички та навчити комбінувати їх у практичній діяльності;
- виявляти й шліфувати кращі індивідуальні методики викладання сольного співу;
- навчити практичному застосуванню теоретичних знань із вокально-виховної роботи та втілення методів виховання особистості;
- прищепити навички моделювання вокально-педагогічного процесу;
- сприяти підвищенню рівня музично-вокальної та загально-естетичної ерудиції;
- виховувати дбайливе ставлення до голосу;
- формувати навички роботи з вокально-педагогічним репертуаром;
- сприяти засвоєнню необхідних знань з педагогічної практики;
- навчити студентів формувати об'єктивні критерії в оцінці методичного рівня підготовки співаків.

У ході педагогічної практики студенти-вокалісти повинні **знати**:

– на підставі передових технологій і стратегій формування духовності зростаючого покоління орієнтуватися в дійсній сутності взаємин культури і мистецтва, культури і цивілізації, культури і вокальної музики; аналізувати дійсні протиріччя соціокультурного розвитку на сучасному етапі;

– виробити чітке усвідомлення джерел духовності та завдання збереження світу музично-вокальних цінностей;

– на основі опанування теорією та практикою виконавської майстерності професійно володіти всім необхідним вокально-технічним комплексом: основами інтерпретації вокальних творів, стилістичними засобами втілення авторських та власних інтерпретаторських задумів; базою знань з історії та сучасного розвитку вокального мистецтва, творчості персоналій, та комплексом професійної компетентності співака-соліста;

– впроваджувати здобутки теорії, педагогіки й методики сольного співу на практиці;

– здійснювати вивчення, накопичення, виконання та популяризацію кращих зразків вокального мистецтва шляхом підбору якісного репертуару, його теоретичного усвідомлення та практичного засвоєння; проводити безперервну дослідницьку роботу співака-соліста, спрямовану на збагачення репертуару та пошук свого місця в полі традицій музичної культури;

– здійснювати збагачення традицій власними творчими надбаннями;

– володіти художньою мірою та естетичним смаком у творчості;

– розвивати кращі традиції української та провідних світових вокальних шкіл;

вміти:

– передбачати результати його підбору в кожному індивідуальному випадку;

¹ Основою програми є видання: Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів): підр-к для студентів музичних ВНЗ. 3-тє вид. Київ, 2017. 218 с.

- виходячи із знання репертуару для окремих типів голосів та за рівнем складності, обирати найефективніші форми, методи та засоби навчання та розвитку індивідуальних природних здібностей учня;
- застосовувати комунікативні засоби в механізмі якісної фахової підготовки, усвідомлюючи мету й завдання загального культуротворчого процесу;
- застосовувати творчий підхід у складанні робочих планів і програм, виборі спеціальної літератури;
- доцільно планувати індивідуальні заняття;
- скласти план вивчення вокального твору;
- у процесі співування використовувати внутрішні можливості учня, завдяки добору спеціальних вправ тощо;
- донести до свідомості учня методичні засоби роботи над різними типами вокальної техніки, зняття м'язових затисків, ін.;
- займатися просвітницькою роботою у світлі втілення концептуальних положень професійної музичної освіти;
- чітко орієнтуватися у прогностиці завдань музично-естетичного виховання засобами співу та знання оптимальних шляхів досягнення його високих результатів;
- здійснювати аналіз явищ вокального мистецтва як соціокультурного феномена в історичному ракурсі;
- виявляти та обґрунтовувати соціальні проблеми й суспільну значущість вокального мистецтва;
- використовувати сучасні державні документи з питань розвитку суспільства, культури й мистецтва, науки й освіти України.

Перелік тем

Тема 1. Методика організації педагогічної практики вокалістів

Тема 2. Самостійна робота практиканта над вивченням вокально-педагогічного репертуару

Форми та технології навчання

Педагогічні:

- **вербальний:** пояснення, коментарі; обговорення;
- **наочний:** показ, демонстрація, ілюстрації;
- **аналітичний:** робота з літературою, аудіо та відеоматеріали;
- **проблемний:** визначення і вирішення проблемної ситуації;
- **ігровий:** робота з художнім образом твору, ігрове моделювання.

Мистецтвознавчі:

- **історико-типологічний:** систематизація вокальних творів за хронологією та класифікаційними угрупованнями;
- **історико-стильової реконструкції:** відновлення характеру і стилю виконання вокальних творів за описами сучасників, оригінальними нотними виданнями, еталонними виконавськими версіями;
- **жанровий:** визначення характерних ознак вокального твору за родовими і видовими ознаками;
- **інтерпретаційний:** моделювання різних інтерпретаційних моделей виконання відповідно до домінантних жанрово-стильових ознак музичного твору.

Навчальні ресурси

Нотний матеріал відповідного курсу, музикознавча та методична література представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії. Інструментарій у репетиційних приміщеннях, навчальних аудиторіях надається для проведення занять, репетицій відповідно до розкладу. За умови дистанційного навчання через протиепідеміологічні

заходи, всі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали завантажуються на GOOGL DISK ifm1.2nmau@gmail.com. Програми модульних контрольних робіт у формі концертного виступу студентів у формі посилання на YOUTUBE надсилаються на офіційні електронні адреси кафедри.

Методи контролю

Для викладання курсу «Педагогічна практика» у вокалістів застосовано форму практичних занять, а також різновиди самостійної роботи студентів. З метою визначення повноти та тривкості знань і практичних навичок, набутих у процесі засвоєння курсу «Педагогічна практика», у навчальному плані передбачено залік у кінці 8-го семестру.

Основними формами роботи є:

– Індивідуальні заняття з ілюстративним показом голосом педагога (практиканта) та методичними поясненнями.

– Ознайомлення з конкретними записами творів з неодмінним читанням нотних джерел у процесі їх прослухування.

– Підготовка запропонованих педагогом домашніх завдань із використанням записів уроку (прослухування).

– Ведення щоденника учня і щоденника практиканта.

– Підготовка до публічного виступу та його проведення (відкритий урок та концерт з педагогічної практики).

Підсумковий контроль:

- практичний: відкритий урок.

Система оцінювання

Критерії оцінювання знань студентів

90–100–А– відмінно Практикант розкрив природні вокально-сценічні дані свого учня: покращив тембр, силу й політність голосу; продемонстрував у своїй роботі відсутність попередніх дефектів регістрового звучання й вимови, навички кантилени та правильного вокального дихання; розвинув образно-художнє мислення й навчив артистичного виконання представлених у програмі творів; на високому методичному рівні провів відкритий урок; підготував успішний виступ учня в концерті; знає правила етичного поведіння в творчо-педагогічному колективі; обізнаний з основами гігієни голосу та застосовує ці знання на практиці; систематично вів письмові спостереження (індивідуальний план, щоденник, діагностична карта) та підготував змістовий звіт.

82–89–В– добре Практикант розвинув природні дані учня, навчив його артистизму виконання, розвинув діапазон голосу і показав роботу над згладжуванням регістрів, опорою дихання, кантиленою, вимовою; знає правила організації концертної роботи, етичного поведіння в творчо-педагогічному колективі; обізнаний з основами гігієни голосу, правилами етичного поведіння в творчо-педагогічному колективі та застосовує ці знання на практиці; систематично вів письмові спостереження (індивідуальний план, щоденник, діагностична карта) та підготував звіт.

74–81–С– добре Практикант показав роботу над розвитком природних даних учня, навчив його артистизму виконання, показав роботу над діапазоном голосу і згладжуванням регістрів, проте учень має нестабільні успіхи в опорі дихання, кантилені, вимові; знає правила організації концертної роботи, етичного поведіння в творчо-педагогічному колективі; обізнаний з основами гігієни голосу, правилами етичного

поводження в творчо-педагогічному колективі та застосовує ці знання на практиці; систематично вів письмові спостереження (індивідуальний план, щоденник, діагностична карта) та підготував звіт.

64–73–D– задовільно Практикант добре володіє вокально-методичними прийомами; його учень не зробив помітних успіхів: має проблеми з діапазоном, диханням, регістрами; заняття проводились несистематично; обізнаний з основами гігієни голосу, правилами етичного поведіння в творчо-педагогічному колективі та застосовує ці знання на практиці; несистематично вів письмові спостереження (індивідуальний план, щоденник, діагностична карта) та підготував звіт.

60–63–E– задовільно Практикант задовільно володіє вокально-методичними прийомами; його учень не зробив помітних успіхів: має проблеми з діапазоном, диханням, регістрами; заняття проводились несистематично; обізнаний з основами гігієни голосу, правилами етичного поведіння в творчо-педагогічному колективі та застосовує ці знання на практиці; несистематично вів письмові спостереження (індивідуальний план, щоденник, діагностична карта) та підготував звіт.

35–59–FX– незадовільно
(з можливістю повторного складання)

Практикант незадовільно володіє вокально-методичними прийомами; його учень не зробив помітних успіхів: має проблеми з діапазоном, диханням, регістрами, опорою дихання; заняття проводились несистематично та рідко; не дотримується основ гігієни голосу, знає правила етичного поведіння в творчо-педагогічному колективі та застосовує ці знання на практиці; не вів письмових спостережень (індивідуального плану, щоденника, діагностичної карти), не підготував звіт.

0–34–F– незадовільно
(з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Підставою для оцінки «незадовільно» є невідповідність усім зазначеним вимогам.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій та виставок, музичних фестивалів, конкурсів, концертів тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абдуллин Э. Б. Методологический анализ проблем музыкальной педагогики в системе высшего образования: исследование. Москва, 1990. 188 с.
2. Алиев И. Ю. Методологические и методические основы вокально-педагогического творчества: в 2-х ч. Москва, 1993. 86 с.
3. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів): підручник для студентів музичних ВНЗ. Київ, 2017. 218 с.
4. Антонюк В. Г. Постановка голосу: посібник для музичних вузів. Київ: Українська ідея, 2000. 68 с.
5. Антонюк В. Г. Школа сольного співу // Академія музичної еліти України: Історія та сучасність. Київ: Музична Україна. 2004. С. 435–454.
6. Антонюк В. Г., Гнидь Б. П. Вокальний факультет. Спеціалізація «Спів» // Академія музичної еліти України: Історія та сучасність. Київ: Музична Україна. 2004. С. 150–155.
7. Антонюк В. Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект: монографія. Київ: Українська ідея, 2001. 144 с.
8. Багадуров В. А. Очерки по истории вокальной методологии. Москва: Муз. сектор, 1929. Ч. 1. 240 с.
9. Багадуров В. А. Очерки по истории вокальной педагогики. Москва: Музгиз, 1956. 268 с.
10. Барсов Ю. А. Вокально-исполнительские и педагогические принципы М. И. Глинки. Ленинград: Музыка, 1968. 66 с.
11. Бочкарёв Л. Л. Психология музыкальной деятельности. Москва: Издательство «Институт психологии РАН», 1997. 352 с.
12. Васенина К. В. Правильное произношение слова как важнейший фактор в пении: метод. пос. по вокалу для преподавателей муз. училищ. Москва, 1962. 14 с.
13. Васильев М. П. Анализ работы голосового аппарата вокалиста. Санкт-Петербург: Турусел, 1997. 22 с.
14. Вилинская И. Н. Значение репертуара в воспитании певца // Вопросы вокальной педагогики / ред.-сост. Д. Г. Евтушенко. Москва: Музыка, 1967. Вып. 3-й. С. 45–90.
15. Витт Ф. Ф. Практические советы обучающимся пению / под ред. Ю. А. Барсова. Ленинград: Музыка, 1968. 64 с.
16. Вілінська І. М. Вокалізи для співака-початківця. Київ: Музична Україна, 1971.
17. Вотріна В. В. Мистецтво співу і вокальна методика М. Е. Донець-Тессейр. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2001. 272 с.
18. Гладилина И. П. Теоретические основы педагогической технологии развития творческой одаренности молодёжи в высшей школе: монография. Москва: МГГУ им. М. А. Шолохова, 2009. 336 с.
19. Гмиря Б. Р. Бесіди про вокал // Борис Гмиря [статті, листи, спогади]. Київ: Муз. Україна, 1975. С. 68–85. 208 с.
20. Гнидь Б. П. Виконавські школи України: Кафедра сольного співу НМАУ ім. П. І. Чайковського (1971-2001): посібник. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2002. 94 с.
21. Гонтаренко Н. Б. Сольное пение. Секреты вокального мастерства: метод. пос. Ростов-на Дону: Феникс, 2008. 183 с.
22. Гребенюк Н. Є. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти: монографія. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1999. 269 с.
23. Давидов М. А. Наукові перспективи української вокальної школи // Музикознавчі записки. № 2. 2004.
24. Давидов М. А. Теорія виконавської майстерності в працях українських дослідників // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Вип. 3: Музичне виконавство. Київ, 1999. С. 7–22.
25. Далецкий О. В. Обучение певца-любителя. Москва: Изд. МГК, 1990. 74 с.

26. Детский голос. Экспериментальное исследование / под ред. В. Н. Шацкой. Москва: Педагогика, 1970. 232 с.
27. Дмитриев Л. Б. В классе профессора М. Э. Донец-Тессейер. О воспитании легких женских голосов. Москва: Музыка, 1974. 62 с.
28. Дмитриев Л. Б. Основы вокальной методики. Москва: Музыка, 2004. 368 с.
29. Дмитриев Л. Б. Солисты театра Ла Скала о вокальном искусстве. Диалоги о технике пения. Москва, 2002. 188 с.
30. Евтушенко Д. Г. О впеvании вокальных произведений // Вопросы вокальной педагогики. Вып. 3-й. Москва: Музыка, 1967. С. 98–119.
31. Євтушенко Д. Г. Роздуми про голос [нотатки педагога-вокаліста]. Київ: Музична Україна, 1979. 91 с.
32. Євтушенко Д. Г., Михайлов-Сидоров М. Г. Питання вокальної педагогiки: історія, теорія, практика. Київ: Мистецтво, 1963. 340 с.
33. Збірник вправ для розвитку техніки легких жіночих голосів / упор. М. Е. Донець-Тессейр. Вип. 6-й. Київ: Музична Україна, 1972.
34. Кодай Золтан. Избранные статьи / пер. с венгерского. Москва: Советский композитор, 1982. 288 с.
35. Колодуб І. С. Питання теорії вокального мистецтва: монографія. Харків, 1995. 120 с.
36. Колодуб І. С. Практичні поради педагога-вокаліста. Київ: Муз. Україна, 2010. 54 с.
37. Комісаров О. В. Початкове навчання співу на фонетичній основі української мови. Київ: ІСДО, 1995. 88 с.
38. Кушка Я. С. Методика навчання співу: посіб. з основ вок. майс-ті. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. 288 с.
39. Лихтман З. Е. О работе в классах камерного пения консерватории // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Зі спадщини майстрів. Кн. 1. Київ, 2003. С. 127–143.
40. Львов М.Л. Из истории вокального искусства / общ. ред. и вст. статья И. А. Вербовой. Москва: Музыка, 1964. 228 с.
41. Мадишева Т. П. Співак і мова (культура співу мовою оригіналу: теорія і практика): навч. пос. Харків: Штрих, 2002. 160 с.
42. Маслій К. С. Виховання голосу співака: навч. пос. Рівне: ЛІСТА, 1996. 120 с.
43. Методические указания для вокальных факультетов музыкальных вузов: Педагогическая практика / сост. М. С. Агикян. ГМПИИ им. Гнесиных. Москва, 1983. 66 с.
44. Микиша М. Б. Практичні основи вокального мистецтва / літ. викл. М. І. Головащенко. 2-ге вид. Київ: Музична Україна, 1985. 80 с.
45. Михайлова Т. М. Виховання співаків у Київській консерваторії: Хронологічний огляд з 1863 по 1963 рр. Київ: Музична Україна, 1970. 128 с.
46. Мишуга Олександр: Спогади. Листи. Матеріали / упор., підг. текстів, вст. стаття та прим. М. І. Головащенко. Київ: Музична Україна, 1971. 780 с.
47. Морозов В. П. Биофизические основы вокальной речи. Ленинград: Наука, 1997. 231с.
48. Морозов В. П. Эмоциональность как критерий профотбора вокалистов // Вопросы вокальной педагогики. Сб. статей. Москва: Музыка, 1984. С. 198–204.
49. Муравйова О. О. Спогади. Матеріали / упор. та прим. Г. І. Філіпенко. Київ: Муз. Україна, 1984. 150 с.
50. Павлюченко С. А. Вокально-артикуляционные упражнения и этюды для певцов. Москва: Музыка, 1968.
51. Падалка О. С. та ін. Педагогічні технології: навч. пос. Київ: Українська енциклопедія, 1995.
52. Петрушин В. И. Музыкальная психология: уч. пос. 2-е изд. Москва: ВЛАДОС, 1997. 384 с.

53. Хомутова Л. Г. Создание художественного вокально-сценического образа: метод. пос. для певцов. Днепропетровськ: Пороги, 1995. 50 с.
54. Чишко О. С. Певческий голос и его свойства. Ленинград: Музыка, 1968. 48 с.
55. Стахевич А. Г. Вокальное искусство Западной Европы: творчество, исполнительство, педагогика: исследование. Київ: НМАУ им. П. И. Чайковского, 1997. 272 с.
56. Стахевич О. Г. Основи вокальної педагогіки. Ч. 1: Природно-наукові теорії співу: навч. пос. для муз. та пед. ВНЗ]. Харків-Суми, 2002. 92 с.
57. Юдин С. П. Певец и голос. Москва-Ленинград: Музгиз, 1947. 138 с.
58. Юссон Р. Певческий голос. Исследование основных физиологических и акустических явлений певческого голоса / пер. с фр. Москва: Музыка, 1974. 262 с.
59. Юшманов В. И. Вокальная техника и ее парадоксы. Изд. 3-е. Санкт-Петербург: Изд. ДЕАН, 2007. 128 с.

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Фрагменти вокальних, музичних, музично-драматургічних творів у виконанні різноманітних артистів, ансамблів та оперних труп, а також майстер-класи провідних майстрів сцени різних країн.